

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์ที่ดิน
บริเวณพรุควนเคร็ง

Socio-economic and Land Use of Peat Lands

At Phru Kuan Kreng

สุพัต เหมทานนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

สนับสนุนโดย สำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษา

และพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพรุควนเคิ่ง

ชื่อผู้วิจัย นางสุพัต เหมทานนท์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภท การวิจัยประยุกต์ประจำปี 2554 จำนวนเงิน 308,800 บาท
ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ เมษายน 2554 ถึง กันยายน 2555

โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพรุควนเคิ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรพรุควนเคิ่ง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในตำบลเคิ่ง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรในพื้นที่พรุควนเคิ่งอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และสภาพสังคมเป็นปัจจัยกำหนดการประกอบอาชีพของชาวบ้านบริเวณป่าพรุ ชาวบ้านมีอาชีพที่ต้องพึ่งพิงทรัพยากรป่าพรุในท้องถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ อาชีพของชาวบ้านในพรุควนเคิ่งจะสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งรายได้และอาชีพของชาวบ้าน ได้แก่ การเก็บกระชูด การจักสานกระชูด การทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม น้ำมัน ประมง ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 244,548.37 บาท ซึ่งรายได้มาจากภาคการเกษตรเฉลี่ยปีละ 138,911.03 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยปีละ 101,485.65 บาท รายได้จาก การเก็บของป่าเฉลี่ยปีละ 4,151.69 บาทต่อปี ส่วนรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 151,055.07 บาทต่อปี รายได้สุทธิเฉลี่ยปีละ 93,493.30 บาทต่อปี

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุควนเคิ่ง มีพื้นที่ทั้งหมด 162,612 ไร่ มีการตั้งบ้านเรือน และหมู่บ้านขึ้นใหม่ พบว่า คิดเป็นร้อยละ 49.21 รองลงมาเป็นพื้นที่ลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 12.56 ที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน สวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 6.37 และสวนปาล์ม น้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 5.77 จะเห็นได้ว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุควนเคิ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่าและพื้นที่นาข้าวมาเป็นสวนยางพารา และสวนปาล์ม น้ำมัน หากจะให้พื้นที่พรุควนเคิ่งเกิดความยั่งยืน ควรจะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่นและปัญหาที่เกิดขึ้น

Abstract

Project: Socio-economic and Land-use Study in Pru Kruan Kreng Peat Forest
Researcher: นางสุพัต เหมทานนท์¹
Grant: Applied research in 2011 under the budget of 308,800 Baht
Period: April 2011 – March 2012

Socio – economic and land use study in Pru Kruan Kreng peat forest is conducted with the aim to study the status of local socio-economy and public participation on the conservation of natural resources in Pru Kruan Kreng forest located in Cha-ouad District, Nakhon Si Thammarat as well as the pattern of land use which finally lead to sustainable resource management plan in the studied area.

The study found that geographical landscape, availability of natural resources and social status have been key factors shaping the pattern of local economy and job of villagers living nearby peat forest. Most of local villagers have earned their living from the collection of *leperonia articalata*, rice, rubber and palm farm, animal raising, fishing, and wages. The average of household income is 244,548.37 Bath per year. Income from agricultural sector reaches 138,911.03 bath per year when 101,485.65 bath per year derives from non agricultural sector. The income from the collection of wild stuffs is 4,151.69 Bath per year. The average expenditure per household is 151,055.07 bath per year leading to net income is 93,493.30 Bath per year.

Kuan Kreng peat forest covers 162,612 acres. 49.21 percent of the area is occupied by the establishment of new villages, 12.56 percent is the plain area where is the location of old villages. Rubber farms occupy 6.37 percent while 5.77 percent of total area is belonged to palm farms. Recently, land-use pattern in Kuan Kreng peat

¹ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท) สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โทรศัพท์ 08-1273-9634

forest has been rapidly changed particularly rubber farm and paddy field toward palm plantation. Therefore, to meet the sustainable land use management in Kuan Kreng peat forest, the participation of related organization and local people in resource management and problem solving is critically required.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพรุควนเครีง” ภายใต้แผนงานวิจัย “การจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าพรุควนเครีงอย่างยั่งยืน” สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ด้วยการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมทั้งสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมาตลอดจนจบโครงการ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักวิจัยภายใต้แผนงานวิจัยทั้ง 9 โครงการย่อย ที่ต่างได้ร่วมกันทำวิจัย แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ จัดเวทีชุมชนร่วมกัน ตลอดจนการเสนอผลงานวิชาการในเวทีต่าง ๆ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งทำให้ได้รับประสบการณ์ที่ดีจากงานวิชาการ และความภาคภูมิใจร่วมกัน

และผู้วิจัยขอขอบคุณชาวบ้านในชุมชนพรุควนเครีง สำหรับมิตรไมตรีและข้อมูลอันหลากหลายที่ล้วนเป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ครอบครัว ครูบาอาจารย์ นักวิจัยและชาวบ้านทุกท่านในชุมชนพรุควนเครีง

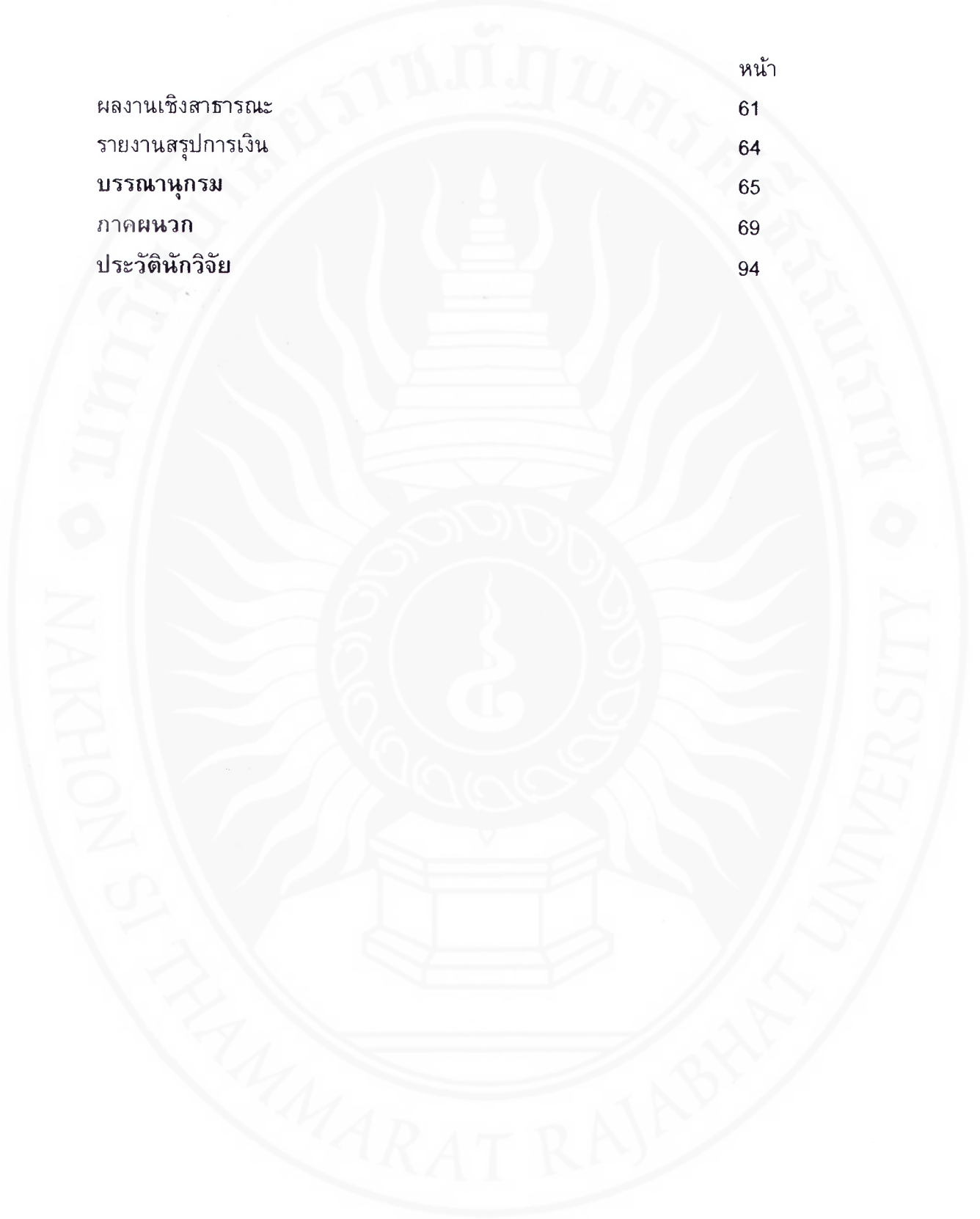
สุพัตต์ เหมทานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
ความสำคัญของป่าพรุ	6
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	14
การมีส่วนร่วม	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรศึกษา	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
บริบทชุมชน	32
สภาพเศรษฐกิจ	37
สภาพสังคม	49
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	51
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	56
ข้อเสนอแนะ	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลงานเชิงสาธารณะ	61
รายงานสรุปการเงิน	64
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	69
ประวัตินักวิจัย	94

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	37
ตารางที่ 2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน	39
ตารางที่ 3 ประเภทอาชีพในและนอกภาคการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง	41
ตารางที่ 4 รายได้สุทธิของครัวเรือนตัวอย่าง	43
ตารางที่ 5 รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือน	44
ตารางที่ 6 รายได้อื่นๆ ของครัวเรือน	45
ตารางที่ 7 รายจ่ายของครัวเรือน	46
ตารางที่ 8 แหล่งเงินกู้และการออม	46
ตารางที่ 9 การถือครองที่ดินของครัวเรือนตัวอย่าง	48
ตารางที่ 10 การใช้ประโยชน์ที่ดินของตำบลเคิ่ง	51

อ.ชะวต จ.นครศรีธรรมราช

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ภาพที่ 2	แผนที่ตำบลเคิ่ง	35
ภาพที่ 3	แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน	54
ภาพที่ 4	พื้นที่นาข้าวในพรุควนเคิ่ง	70
ภาพที่ 5	การใช้อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ	70
ภาพที่ 6	การเก็บกระดุกจากพรุควนเคิ่ง	71
ภาพที่ 7	การจักสานกระดุก	71
ภาพที่ 8	พื้นที่ปลูกผักในร่องสวนปาล์มและใกล้แหล่งน้ำ	72
ภาพที่ 9	สวนยางพาราในพรุควนเคิ่ง	72
ภาพที่ 10	สวนปาล์มน้ำมันและสถานที่รับซื้อปาล์มน้ำมัน	73
ภาพที่ 11	บ้านเรือนแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่	74
ภาพที่ 12	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กระดุก	70
ภาพที่ 13	การแข่งขันกีฬาประจำปีตำบลเคิ่ง	70